

Splošne vesti

60-LETNICA IL DEŠKE NARODNE ŠOLE V LJUBLJANI.

Sola na Grabnu v Ljubljani praznuje v dne 23. in 24. novembra 60 letnico svojega obstoja. Da bo ta praznik ostal šolski mladini čim bolj v spominu, bo v ta namen prirejena za šolsko mladino v soboto 23. ob 15. uri akademija v šolski telovadnici s sledečim sporedom: 1. Nagovor; 2. Al. Mav: »Naša pesem«; petje; 3. Al. Potočnik: Matevžev stric pripoveduje, igrokaz, ki ga izvajajo učenci šole ob njenem jubileju. Temu programu sledi pogostitev učencev. Ob 17. uri pa bo obhod z godbo »Sloga« po ulicah šolskega okoliša.

V nedeljo 24. novembra proslava za javnost, ki se je udeležijo mnogi odlični bivši učenci in splošna javnost. — Ob 9. uri skupna sv. maša za vse umrle učence šole z nagovorom trnovskega župnika g. Finžgarja. — Po maši bo akademija v šolski telovadnici z naslednjim sporedom: Pozdrav šol. upravitelja tov. Jos. Ambrožiča; Ivo Peruzzi: Staremu deblu — mladi cvet, prigodna deklamacija; Ruža Lucija Petelinova: Soli na Grabnu ob 60 letnici, deklamacija; Al. Mav: Naša pesem; petje; »Trnovska pesem«; petje; Al. Potočnik: Matevžev stric pripoveduje, igrokaz; Bože pravde.

K nedeljski proslavi so vabljeni vsi, ki so nekdanje obiskovali šolo na Grabnu in tudi ostali prijatelji šole.

SLOVENSKA ŠOLSKA MATICA — SVOJIM NAROČNIKOM IN NAROČNICAM.

Ob redukciji uradniških prejemkov, čuti odbor Slovenske šolske matice dolžnost, da opozori dolgoletne, zveste člane in članice te naše pedagoške - kulturne ustanove na sledeča dejstva:

Šolska matica je po svojem namenu, bistvu in zgodovini učiteljska pedagoška organizacija, ki je zrasla iz občutene in žive potrebe vzgojnškega poklica. Njene publikacije dajejo že desetletja slovenskim učiteljem in učiteljicam strokovno izobrazbo in kulturo. Naš čas in njegove zahteve pač niti kraj vseh sedanjih stisk in težav ne morejo v duši pravega učitelja in učiteljice zatreti duhovnih potreb, ki so pred več kot 30 leti rodile Šolsko matico in so danes še mnogo glasnejše in večje.

Pedagoška kultura, ki jo Matica goji po najboljših močeh, ne sme podleči v borbi našega učitelja in učiteljice s sedanjim trdim življenjem, ker bi to v našem kulturnem prizadevanju bil vse prevelik korak nazaj.

Upajoč na polno razumevanje in nadaljnjo zvestobo svojega članstva, odbor Slovenske šolske matice niti najmanj ne misli na kako likvidacijo, temveč pripravlja za to leto tri, ali če bo finančno mogoče, celo štiri aktualne knjige in sicer: 1. Tradicionalni Pedagoški zbornik z bogato in vseskozi sodobno vsebino (reforma učiteljske izobrazbe, današnja mladina, početki slovenske šole, Horacijeva dvatisočletnica itd.) 2. Nadaljevanje Bohinjčeve geografije, ki jo učitelj in učiteljica pri svojem delu na višji narodni šoli najbolj potrebuje. 3. Heisenbergova kritična razprava »Peta najst let sovjetske pedagogike« ali pa Senkovičeva »Novodobno šolsko delo« — oz. oboje.

Ako pa bi se vključ prejemnikom dejstvom vendarle zmanjšalo dosedanje lepo in častno število naročnikov in naročnic, bi Matica morala skrbeti obseg letošnjega knjižnega daru. V tem primeru bi se članom in članicam del vplačane naročnine štel za prihodnje leto.

Odbor Slovenske šolske matice se trdno nadeja, da se naš učitelj in učiteljica ne bosta izneverila svoji pedagoški književni instituciji. V tej veri prosi svoje člane in članice, naj kot doslej obnovijo naročilo na Ma-

tične publikacije (30 Din) ali pri svojih poverjenikih ali pa naravnost pri odboru in sicer najkasneje do 15. decembra.

Odbor Slovenske šolske matice.

— Pomembna ugotovitev. Na proračunski seji Zbornice za TOI je podal njen predsednik g. Ivan Jelačin pregledno poročilo o stanju našega gospodarstva. Pri tej priliki je bilo ugotovljeno, da je življenje v Dravski banovini mnogo dražje nego drugod. Življenjske potrebe so tu za 100% dražje kakor v drugih banovinah.

— Dve važni interpelaciji v narodni skupščini. »Politika« od 14. novembra t. l. poroča o razpravi v narodni skupščini tudi sledeče: G. Ivan Prekoršek je interpeliral predsednika vlade o znižanju prejemkov državnih in samoupravnih uslužbenecv. G. dr. Riko Fuks je vložil interpelacijo o monopolu šolskih zvezkov.

— Znižanje službenih prejemkov državnih nameščencev in Rdeči križ. Glasom dopisa Glavnega odbora društva Rdečega križa na tukajšnji banovinski odbor z dne 8. novembra 1935 A. br. 18.354 je Glavni odbor na podlagi poročil banovinskega odbora opetovano interveniral v tem smislu, da bi se trdote te uredbe še bolj omilile, odnosno da bi se po možnosti ustanovilo prvotno stanje pred znižanjem.

— Gg. poverjenike(ce) Slovenske šolske matice vlijudno naprošamo, da začno z vso uvidenostjo, z ljubeznijo do pedagoške kulture in z naklonjenostjo naši pedagoški instituciji nabirati naročnike in naročnico za leto 1935. Seznam naročnikov prosimo vsaj do božičnih praznikov. — Odbor Slovenske šolske matice.

— Tovariše(ice) elementarnih razredov iz letošnjega pedagoškega poletniškega tečaja v Mariboru in druge, ki me prosijo za podrobna navodila z načrti, opozarjam na razpravo v »Popotniku« št. 1-2. str. 23. Zlasti priporočam to vsem onim, ki se poslužujejo letos Fleretove »Naše prve knjige«.

E. Vranc.

— JUU — sresko društvo v Litiji naproša vse zamudnike naj takoj dostavijo šolskemu upravitelju v Litiji sezname dolžnikov. Zaradi nekaterih izostalih poročil ni mogoče izdelati poročila za sekcijo. Takisto prosimo za statistiko glede Mladinske matice ter za dostavo članskih prijavnice. Tisti, ki ne žele pristopiti v JUU, pa naj vrnejo vsaj prazne prijavnice. Odbor.

PRVI KONGRES JUGOSLOVANSKE UNIJE ZA ZAŠČITO DECE.

Od 23. do 24. novembra tega leta se bo vršil v Beogradu prvi kongres Jugoslovanske Unije za zaščito dece in druga glavna redna skupščina Unije s sledečim programom:

V soboto 23. novembra ob 10.30 se bo v veliki dvorani Kalarčeve univerze svečano otvoril kongres in prva redna seja, na kateri bosta referirala g. g. dr. Josip Šilović, univerzitetni profesor iz Zagreba in naš rojak, Slovenec, dr. Matija Ambrožič, univerzitetni profesor iz Beograda.

Istega dne ob 16. uri bo v dvorani Rdečega križa druga delovna seja kongresa, na kateri bo referiral gospa Milena Atanacković, šef oddelka za zaščito mater in dece ministrstva socialne politike in narodnega zdravja, gospod Žura Jovanović, šef Zavoda za zdravstveno zaščito mater in dece iz Novega Sada, gospa dr. Bajc-Gajić, šef Urada za zaščito mater in dece mesta Beograda in gospa dr. Minka Trbojević, zdravnica Dečjega dispanzerja iz Zagreba.

Gariboldi je odgovoril v »Poslanem« v »Laibacher Tagblattu«, kot poroča »U. T.« tako surovo, da mu na take gnusne besede more odgovoriti le z začudenjem, kako je mogel pošten in celo omikani človek z zdravno pametjo, še bolj pa učitelj in izobraževalec učiteljev tako umazano psovati in žaliti učitelstvo in še celo poštna učilišča. Slovensko učitelstvo je nato odgovorilo z dvema brošurama Gariboldiju. Ena je bila pisana v slovenskem, druga v nemškem jeziku, pod šifro: Več udov slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani. Naslov je bil: Nadaljevalno izobraževanje ljudskih učiteljev na Kranjskem. Rodil ju je boj z Gariboldijem.

Kmalu na to se je vršil občni zbor slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani. Na njem je predaval učitelj Ivan Tomšič o temi: Kako naj se slovenski učitelj za svoj stan izobražuje. Poročevalec je ogorčen grajal nemške učitelje, ki na svojih »Lehrertagih« žalijo druge narode in njih versko vzgojo — ter zahtevajo nacionalnejšo vzgojo. Zborovalci so se izrekli za peticijo, v kateri zahtevajo slovensko učiteljsko. Izvoljen je bil petčlanski odbor, ki je še tisti dan to peticijo sestavil in odposlal ministru za uk in bogočastje na Dunaj. Tako je slovensko učitelstvo dalo Gariboldiju zaslužen odgovor.

Na tem občnem zboru je doživel Praprotnik prvo razočaranje. Ves sistem konkordatske šole, zlasti pa plačevanje v berti ter v denarju, ki so ga morali prinašati učitelju otroci ali starši po večkrat na leto, je bil pri tedanjem učitelstvu tako osovražen, da je želelo samo iz tega sistema ven. Pri tem je pozabljalo še tisto dobro, kar so v versko šolo položili razni naši pedagogi s

V nedeljo 24. novembra ob 9. uri dopoldne bo v dvorani Rdečega križa druga glavna redna skupščina Jugoslovanske Unije za zaščito dece in po skupščini tretja delovna seja kongresa Unije, na kateri bodo referirali g. g. dr. Aleksander Kostić, univerzitetni profesor iz Beograda in dr. Milan Petrović, šef otroškega oddelka Splošne državne bolnice iz Beograda.

Istega dne ob 16.30 bo v dvorani Rdečega križa četrti delovna seja kongresa, na kateri bodo referirali g. g. dr. Jevrem Nedeljković, univerzitetni docent iz Beograda, dr. Božidar Niketić, za duševne bolezni Vranče - Zagreb in dr. Miloš Popović, starešina Jugoslovanske lige treznosti.

Na kongres so bili pozvani vsi, ki aktivno delajo na polju zaščite dece; bodisi kot dobrovoljni delavci, bodisi po službeni dolžnosti, kakor tudi vsi oni, ki se interesirajo za zaščito dece. Bila je dovoljena tudi polovična vožnja.

Ker bo to prvi kongres Jugoslovanske Unije za zaščito dece, in ker bo po programu silno zanimiv, bomo o njem še poročali.

— Československy Učitel, vstnik svazu učitelstva československého, je novo, glasilo, mesečnik, ki je prišel izhajati te dni kot priloga časopisu Český učitel, Věstník USJU, Narodnej školy slovenskej in Časopisu učitel. Prva številka, ki je izšla na 16. straneh, prinaša v uvodu za program važne naslednje misli: Československy Učitel bo prinašal aktualne in programatične članke, domačega in inozemskega šolstva, predvsem pa se bo posvetil prečim socialno pedagoškim problemom československega šolstva. Bo tudi pravni svetovalec československemu učitelstvu. Tesno bo povezal vrste češkega šolstva, da ohrani dosedanje demokratično smer in pripravi pot za bodočnost.

Učiteljski pravnik

—Š Vprašanje A. K. v M. Koliko znaša plača učitelja pripravnika v III. drag. razredu? Odgovor! Od 1. X. 1935 znaša plača 911.80 Din. Po prejemu decembrske plače izračunajte, ali se ujemajo prejemki za oktober—december, drugače vprašajte oddelek VII. banske uprave za pojasnilo.

—Š Vprašanje: K. J. B. Na podlagi česa in kolikokrat utrga Drav. finančna direkcija pripravnikom mesečno po 10 Din za nabavljalno zadruzo?

Če je to zadruga, zakaj ni prostovoljno članstvo? Kakšno korist imamo od nje? Ali se smatra vplačilo kot zadrugi delež? Če se smatra kot tak, ali ga ima pravico član ob eventualnem izstopu, če je ta mogoč, zahtevati nazaj?

Odgovor! Odtegljaji za »Zvezo nabavljalnih združev« se vrše na podlagi § 70. zakona o združevih (Službeni list 160/13 z dne 17. II. 1933) do polnega vplačila 36x10 Din in se pobirani zneski v smislu določila § 79/2 finančnega zakona za leto 1933/34 ne vračajo. Ti zneski se ne smatrajo kot delež zdruge, temveč so le prispevki za »Zvezo nabavljalnih združev«, ki daje kredite nabavljalnim zdrugam državnih uslužbenecv. — Kdor hoče postati član take nabavljalne zdruge, mora vplačati zadrugi delež 100 Din, ki ga ob izstopu lahko zahteva nazaj. (Ročni katalog str. 85.)

—Š Vprašanje in odgovor: A. S. v D. n. v. Državni uradnik, katere mož ni državni uradnik, pripada rodbinska doklada za otroka le, če je mož siromašnega stanja in na podlagi zdravniškega izpričevala nesposoben za pridobivanje.

—Š Ali ste že naročili letošnji »ROČNI KATALOG«?

—Š Prijava (vloga) za prejemanje drag. doklade za otroke, ki je bila objavljena v zadnji številki »Učit. tovariša«, se mora predložiti vselej, ko dobi uslužbenec pravico do

prejemanja rodbinske doklade za otroke. Uradno navodilo dobite s plačilnimi seznammi za december t. l. od VII. oddelka banske uprave.

—Š Osební prejemki poročenih upokojenih in aktivnih uradnic v I. draginjskem razredu s 14 leti službe, katerih možje so uradniki VI. skupine ali pa imajo tej skupini odgovarjajoče prejemke t. j. 2380 Din brutto na mesec.

Na vprašanja, kakšno razmerje je v prejemkih gori navedenih uslužbenk navajamo primere:

I. Uradnica, upokojena 5. X. 1915 (staro-upokojenka), uživa po 20 letih upokojitve:
a) pokojnino mesečnih . . . 152'64 Din
in b) polno zvišano osebno doklado . . . 980'— Din
brutto skupaj 1132'64 Din

II. Uradnica, upokojena 5. X. 1925 (novo-upokojenka), uživa po 10 letih upokojitve:
a) pokojnino (58% od letnih 10980) mesečnih . . . 530'70 Din
b) osebno doklado po čl. 6. i. s. 58% od 680 Din t. l. 394'40 Din, a ker znaša ½ presežka možjeve plače (2380 — 500) . . . 2 = 940 Din, ne dobi doklade . . . —
brutto skupaj 530'70 Din

III. Uradnica, upokojena 5. X. 1935, uživa po 2 mesecih upokojitve:

a) pokojnino (54% od plače 910 Din) mesečnih . . . 491'40 Din
in b) osebno doklado 346'60 Din, a ker je ½ presežka možjeve plače večja od te doklade, ne dobi doklade . . . —
brutto skupaj 491'40 Din

IV. Aktivna uradnica uživa:
a) plačo VII. skupine . . . 910'— Din
b) položajno doklado . . . 500'— Din
c) osebne doklade nič . . . —
brutto skupaj 1410'— Din

Prvi zakonski par ima brutto mesečnih dohodkov 3512'64 Din, drugi 2910'70 Din, tretji 2871'40 Din in četrti 3780 Din. Ti konkretni primeri nam kažejo kako so urejeni prejemki.

K tem primerom naj navedemo še primer aktivnega poročenega uradnika v I. draginjskem razredu v VI. položajni skupini s 3. period. poviškom, ki ima 2 nad 23 let stara otroka. Eden se šola v inozemstvu, drugi je brez službe. Prejemki tega uradnika znašajo brutto 2680 Din in prav toliko prejemki samskega uradnika(ce), ker prvi ne uživa rodbinske doklade niti za ženo, niti za otroke, a skrbeti mora za štiri.

Naša gospodarska organizacija

ZLOŽIMO TEMELJNI KAMEN + KARLU PESTEVSKU PRI UČITELJSKEM DOMU V MARIBORU

Tov. Mejovšek Radovan naslednik umrlega vzornega tov. Karla Pestevška v Slivnici pri Mariboru, je poslal upravi Učit. doma dopis, v katerem predlaga, da naj se otvori zbirka v počastitev spomina pokojnega Karla Pestevška s tem, da se njegovo ime vkleše med vzornike in dobrotnike učitelstva na spominsko ploščo v domu. — Uprava se prava pridružuje temu umestnemu predlogu. Zakaj pokojni tov. Pestevšek je bil vzor stanovsko zavednega in delavnega učitelja, ki je visoko dvigal ugled učitelstva tudi v širši javnosti. Zato je prav, da se njegovo ime in spomin ohranita še poznim znancem. — Zato pozivamo vse prijatelje in znance blagopokojnika, da darujejo četudi majhen znesek za Pestevškov sklad Učit. domu v Mariboru. Pišite domu po položnico, ali pa nakazite na

l. 1869. Poleg Praprotnika, ki je bil izvoljen za predsednika, sta bila izvoljena v odbor tudi Leopold Belar in Franc Raktelj. — K temu učiteljskemu društvu je pristopalo kranjsko učitelstvo brez razlike narodnosti tudi Nemci in nemškutarji. Odbor se je le malo izpreminjal. Le sem in tja je bil izvoljen kak nov odbornik, med njimi »Tovariševa« dopisnik J. Zima.

Ze l. 1871. je bil na občnem zboru društva stavljen predlog za ustanovitev slovenskega učiteljskega društva, torej za vse slovenske ne samo kranjske učitelje. Vlada je potrdila pravila takega društva s sedežem v Ljubljani. »U. T.« jih je priobčil. Toda še pred tem občnim zborom je začela veti med kranjskim učitelstvom nova sapa, ki je povzročila prvi njegov razkol.

Prvo bakljo je vrgel med nje profesor Leopold pl. Gariboldi v šolskem izveštvu ljubljanske normalke s svojo črtico: »Zur Lehrerfortbildung in Krain«, kjer je zahteval za učitelstvo večjo šolsko izobrazbo in kritiziral dotedanjo. Ta članek je izšel v mesecu juliju 1872. l. »U. T.« od 15. julija 1872. ima že naslednje značilno naznanilo med »Šolskim obzorjem«: S pismom 11. t. m. so dosedanjí odborniki gg. Leop. Belar, France Raktelj in društveni blagajnik Iv. Zima podpisane naznanili, da volitev v pododborih za pripravo splošnega zbora sprejmejo le kot udje, ne pa kot odborniki ter obenem naznanjajo, da stopijo iz odbora slovenskega učiteljskega društva. Podpisan je Praprotnik kot prejemnik tega pisma.

Šefe v prihodnji številki omenja »U. T.« Gariboldijev spis, v naslednjih dveh mu pa prav krepko odgovarja ter mu očita, da se je zarotil uničiti »U. T.« in slov. učiteljsko društvo.

Slomskom na čelu. Praprotnik je tičal preglaboko v tem sistemu, da bi bil mogel sam stopiti na čelo učitelstva, ki je imelo samo eno željo — proč od bere in takega ugled jemajočega plačevanja. — Slovensko učitelstvo se je na tem občnem zboru razdelilo na dva tabora: 1. proti versko narodni šoli za državno narodno in 2. za versko narodno — proti državni in narodni. Nekateri so se celo izrekli proti izhajanju »U. T.« Praprotnik omenja v svojem dnevniku: »Hud boj med strankama.«

Se leta 1872. poroča »U. T.«, da prideta z novim letom v Ljubljani dva nova šolska lista na svetlo, eden v slovenskem, drugi v nemškem jeziku. Slovenskega z imenom »Slovenski učitelj« bo urejeval Janko Lapajne, nemškega z imenom »Laibacher Schulzeitung« pa Gariboldi in Zima. Prišlo je še hujše. Takoj v naslednji številki poroča Praprotnik, da se je ustanovilo novo učiteljsko društvo pod imenom Krainischer Lehrerverein (toraj nemško) in začelo svoje delovanje v duhu novih šolskih postav. V odbor so izvoljeni: gg. Gariboldi, za predsednika, Leopold Belar za njegovega namestnika, Zima za zapisničarja, Raktelj, Hrovat i. dr. Ta »Krainischer Lehrerverein« je bil kovačnica za dobra učiteljska in nadzorniška mesta. Hrovat je postal ravnatelj na učiteljsko, Zima pa nadzornik in strah učitelstva, ki se mu je oddolžilo z marsikatero grenko. Ko je nekoč nekega učitelja predolgo gnjavil z inspekcijo, je ta velel otrokom peti:

Nesrečna zima mrazi me,
ker dolgo proč ne spravi se — ovbe.

Zima je razumel migljaj in takoj odšel. — Lapajne, urednik »Slov. učitelja«, je s svojimi pristaši ostal v Slov. učit. društvu.

Belar in Praprotnik sta bila torej načelna nasprotnika, tako da je Belar raje prestopil k nemškemu učit. društvu, nego ostal pri slovenskem. Takrat je namreč v Ljubljani vladal nemški mestni svet, ki je dal sezidati tudi šolo na Grabnu. Ker je imel Praprotnik svojo I. deško šolo pri sv. Jakobu v tako zvani reduti, toraj v bližini na novo zgrajene šole, je upravičeno pričakoval, da pride njegova I. mestna deška šola v novo poslopje na Graben, pa se je zelo zmotil. Sam piše v svojem dnevniku naslednje: 21. maja 1875. so mestni očetje pri srenjski seji vložili protest zoper učenje slovenskega jezika v ljubljanski realki. Pri tej seji se je po predlogu kraj. šol. sveta tudi določilo, da se bode I. mestna šola iz redute preselila v staro licealno poslopje in da bode odtod v novo šolsko poslopje prišla II. mestna šola z ravnateljem Belarjem.

Čmerni dnevi le bežite,
Saj pravica še živi.
Jasnih ur mi ne tamnite
Upanje mi še žari!

Tako so prišli otroci iz Praprotnikove šole pri sv. Jakobu v Belarjevo na Grabnu — Belarjevi v licejskem poslopju pa pod Praprotnikovo vodstvo v istem poslopju.

Po vsem tu povedanem nam je jasno, zakaj je bil ljubljanski mestni očetom podpredsednik »Krainischer Lehrerverein« Leopold Belar ljubši, kot pa predsednik slovenskega učiteljskega društva in navdušen Slovenec Andrej Praprotnik. Ze njihov protest proti počevanju slovensčine na realki jih označuje. Praprotnik je dobil zadoščenje, ko se je preselil iz licejskega poslopja v novozgrajeno I. mestno deško šolo v Komenškega ulici.